

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodol v právnej veci starostlivosti súdu o **maloletú T. B., narodenú X.**, zastúpenú kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava, Vazovova 7/A, dieťa rodičov, matka : I. B., bývajúca v B., zastúpená JUDr. B. P., PhD., AK D., a otec : P. F., bývajúcí v B., zastúpený D., advokátska kancelária, K., **o obmedzenie, zákaz styku otca s maloletou, pozbavenie rodičovských práv, o zverenie maloletej do striedavej starostlivosti oboch rodičov na návrh otca**, vedenej na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 1 P 129/2010, o dovolaní Rady pre práva dieťaťa – Slovenská republika, proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave z 25. apríla 2013 sp. zn. 11 CoP 189/2013

t a k t o :

Dovolanie **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Bratislava I uznesením z 27. marca 2013 č.k. 1 P 129/2010-527 vstup vedľajšieho účastníka Rady pre práva dieťaťa – Slovenská republika, so sídlom Spartakovská 3, 917 01 Trnava, občianske združenie, do konania na strane maloletého dieťaťa nepripustil. V odôvodnení uviedol, že inštitút vedľajšieho účastníctva je upravený v ustanovení § 93 O.s.p. Prvá skupina subjektov, ktoré môžu v konaní vystupovať v procesnom postavení vedľajšieho účastníka je upravená v odseku 1 cit. zákonného ustanovenia a ide o subjekty, ktoré majú na výsledku konania vlastný právny záujem, t.j. hoci takýto vedľajší účastník vystupuje na jednej strane zo sporových procesných strán, jeho záujem je prípadným rozhodnutím súdu vo veci priamo dotknutý. Ustanovenie ods. 2 ďalej predpokladá možnosť, že vedľajšími účastníkmi budú aj právnické osoby, pričom na vstup do konania ich bude oprávňovať osobitný právny predpis, tieto subjekty však nemajú na výsledku sporu vlastný právny záujem a obhajujú len záujmy tej procesnej strany, na ktorej vystupujú. Z povahy veci však vedľajšie účastníctvo ako také v oboch vyššie

spomenutých prípadoch prichádza do úvahy vždy iba v konaniach sporových, nakoľko podstatou vstupu vedľajšieho účastníka do konania je snaha využiť všetky dostupné prostriedky za účelom výhry sporu stranou, na ktorej vystupuje. Uvedené vyplýva zo začiatkovej formulácie odsekov 1, 2 ustanovenia § 93 O.s.p. „...popri navrhovateľovi alebo odporcovi...“. V nesporných konaniach nepredpokladajúcich konflikt bude teda vedľajšie účastníctvo zásadne vylúčené, a preto neprichádza do úvahy ani vo veciach starostlivosti súdu o maloleté deti. Platná právna úprava upravuje vstup vedľajšieho účastníka do konania dvojakým spôsobom. V súlade s ustanovením § 93 ods. 3 môže vedľajší účastník vstúpiť do konania z vlastného podnetu, t.j. moment jeho vstupu sa neviaže na rozhodnutie súdu, ale na faktický úkon spojený s dobrovoľne vyjadrenou vôľou do konania vstúpiť, ktorý je určený momentom doručenia písomného podania o tom, že do konania vstupuje na súd, alebo zachytením tohto úkonu do zápisnice z pojednávania. Druhou predpokladanou možnosťou je výzva niektorého z účastníkov, urobená prostredníctvom súdu, t.j. potenciálny vedľajší účastník vstupuje do konania tak, že reaguje pozitívne na výzvu niektorého z účastníkov urobenú prostredníctvom súdu tým, že oznámi súdu svoj súhlas so vstupom do konania. V posudzovanom prípade nie je návrh Rady pre práva dieťaťa – Slovenská republika na vstup do konania ako vedľajší účastník, resp. jej vstup do konania procesne akceptovateľný, nakoľko v predmetnom prípade ide o konanie nesporné, v ktorom sa v zmysle ustanovenia § 94 ods. 1 O.s.p. o právach či povinnostiach Rady pre práva dieťaťa – Slovenská republika nerozhoduje, nakoľko v prípade Rady pre práva dieťaťa – Slovenská republika nejde o osobu, o ktorej právach a povinnostiach sa má v danom konaní konať. Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti, ako aj samotnú skutočnosť, že sa jedná o nesporné konanie, dospel k záveru, že nie sú dané dôvody na pripustenie Rady pre práva dieťaťa – Slovenská republika do konania vedeného na prvostupňovom súde pod sp. zn. 1 P 129/2010 ako vedľajšieho účastníka na strane maloletého dieťaťa.

Krajský súd v Bratislave na odvolanie Rady pre práva dieťaťa – Slovenská republika uznesením z 25. apríla 2013 č.k. 11 CoP 189/2013-545 uznesenie súdu prvého stupňa potvrdil. V plnom rozsahu sa stotožnil so odôvodnením súdu prvého stupňa a súhlasil so závermi sformulovanými v napadnutom uznesení. Argumentácia súdu prvého stupňa jasne poukazuje na skutočnosť, že inštitút vedľajšieho účastníctva je prípustný iba v konaniach sporových, čo jednoznačne vyplýva z ustanovenia § 93 O.s.p. a to tak v prípade vedľajšieho účastníctva toho, kto má právny záujem na výsledku konania (§ 93 ods. 1 O.s.p.), ako i v prípadoch podľa § 93 ods. 2 O.s.p., kedy vedľajšieho účastníka nástup do konania

oprávňuje osobitný právny predpis, pričom ide o subjekty, ktoré nemajú na výsledku sporu vlastný právny záujem a obhajujú len záujmy tej procesnej strany, na ktorej vystupujú. Ak teda zo zákona vyplýva, že vedľajší účastník vystupuje vždy len na jednej sporovej procesnej strane, nemôže občianske združenie Rada pre práva dieťaťa – Slovenská republika vystupovať v konaní vo veci starostlivosti súdu o maloleté dieťa na strane dieťaťa, nakoľko ide o konanie z povahy veci nespоровé, ktoré možno začať aj bez návrhu (§ 81 ods. 1 O.s.p.), maloleté dieťa v ňom teda nebude v pozícii navrhovateľa ani odporcu. V zmysle súčasnej právnej úpravy prichádza do úvahy „pomoc“ subjektov slúžiacich na ochranu práv dieťaťa napr. v konaní o určenie alebo zapretie otcovstva, kedy napr. pri zapretí vystupuje maloleté dieťa štandardne v pozícii odporcu, v ktorého záujme nie je stratiť otca a zároveň platiteľa výživného, občianske združenie, ako napr. Rada pre práva dieťaťa môže v takomto prípade do konania vstúpiť ako vedľajší účastník a hájiť tak záujem dieťaťa ako slabšej strany sporu. V nespоровom konaní však tento aspekt pomoci nie je účelný, nakoľko samotný súd je povolaný robiť všetky úkony v záujme dieťaťa a snažiť sa o korektné usporiadanie jeho pomerov. Súd do konania vo veciach starostlivosti o maloleté deti aktívne vstupuje, môže vykonávať dôkazy aj bez návrhov účastníkov, nie je viazaný návrhmi na konkrétny spôsob úpravy pomerov účastníkov (t.j. súd môže pomery upraviť odlišne od toho, ako žiada matka, ale i od toho, ako žiada otec dieťaťa), zákon mu teda poskytuje široký diapazón právomoci za účelom usporiadania pomerov v záujme dieťaťa. Z uvedeného dôvodu je inštitút vedľajšieho účastníctva v nespоровých konaniach pojmovovo vylúčený.

Proti tomuto uzneseniu odvolacieho súdu podala dovolanie Rada pre práva dieťaťa – Slovenská republika z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci súdmi nižších stupňov. Navrhla, aby dovolací súd zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu a rozhodol o pripustení Rady pre práva dieťaťa do konania, ako vedľajšieho účastníka na strane maloletej T. B.. Uviedla, že skutočnosť, že aj do konania vo veci starostlivosti o maloletých môže vstúpiť vedľajší účastník na strane maloletého dieťaťa preukazuje viacero uznesení okresných a krajských súdov, ale aj zákon č. 305/2005 Z.z. o sociálno-právnej ochrane detí. Nerovnaké rozhodovanie rôznych súdov Slovenskej republiky v rovnakej veci výrazne narušuje princíp právnej istoty a zvyšuje nedôveru občanov. V § 93 O.s.p. nie je uvedené, že by bol zo zákona vylúčený vstup do konania v prípadoch týkajúcich sa ochrany maloletých detí, práve naopak – zákon bol v tomto rozšírený. Konanie vo veci starostlivosti súdu o maloleté deti je upravené v osobitných ustanoveniach O.s.p., avšak na konanie sa použijú všeobecné ustanovenia O.s.p. upravujúce pojednávanie, jeho priebeh, a preto je možné aj použitie ustanovenia § 93 O.s.p.

Podľa § 93 ods. 2 O.s.p. v znení zákona č. 384/2008 Z.z. „ako vedľajší účastník sa môže popri navrhovateľovi alebo odporcovi zúčastniť konania aj právnická osoba, ktorej predmetom činnosti je ochrana práv podľa osobitného predpisu“, pričom z poznámky k ustanoveniu sa takouto osobou podľa osobitného predpisu rozumie aj právnická osoba (občianske združenie), ktorá vykonáva opatrenia sociálno-právnej ochrany detí podľa zákona č. 305/2005 Z.z. o sociálno-právnej ochrane detí.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.), po zistení, že dovolanie podal včas subjekt Rada pre práva dieťaťa – Slovenská republika, z ktorého vzišlo dovolaním napadnuté rozhodnutie, a ktorý subjekt je zastúpený členom, ktorý za neho koná (§ 241 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 3 O.s.p.) skúmal, či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému ho zákon pripúšťa. Dospel k záveru, že dovolanie Rady pre práva dieťaťa – Slovenská republika nie je prípustné a ako také treba ho odmietnuť. Vychádzal pritom z týchto záverov :

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

Dovolanie v danom prípade smeruje proti uzneseniu odvolacieho súdu. Podľa § 239 ods. 1 O.s.p. je dovolanie prípustné proti uzneseniu odvolacieho súdu, ak a/ odvolací súd zmenil uznesenie súdu prvého stupňa, b/ odvolací súd rozhodoval vo veci postúpenia návrhu Súdnemu dvoru Európskych spoločností (§ 109 ods. 1 písm.c/ O.s.p.) na zaujatie stanoviska. Dovolanie nie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa odmietlo odvolanie proti rozhodnutiu súdu prvého stupňa o zamietnutí návrhu na prerušenie konania podľa § 109 ods. 1 písm.c/ O.s.p. Podľa § 239 ods. 2 O.s.p. je dovolanie prípustné proti uzneseniu odvolacieho súdu, ktorým bolo potvrdené uznesenie súdu prvého stupňa, ak a/ odvolací súd vyslovil vo svojom potvrdzujúcom uznesení, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, b/ ide o uznesenie o návrhu na zastavenie výkonu rozhodnutia na podklade cudzozemského rozhodnutia, c/ ide o uznesenie o uznaní (neuznaní) cudzieho rozhodnutia alebo o jeho vyhlásení za vykonateľné (nevykonateľné) na území Slovenskej republiky.

V danej veci prípustnosť dovolania podľa § 239 ods. 1 a 2 O.s.p. neprichádza do úvahy, lebo napadnuté nie je uznesenie uvedené v týchto ustanoveniach.

Dovolací súd ďalej skúmal (§ 242 ods. 1 druhá veta O.s.p.), či dovolanie podané Radou pre práva dieťaťa – Slovenská republika nie je prípustné podľa § 237 O.s.p. V zmysle tohto ustanovenia je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Treba zdôrazniť, že z hľadiska § 237 O.s.p. nie je relevantné tvrdenie dovolateľa o existencii vady uvedenej v tomto ustanovení, ale len zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto vade skutočne došlo.

Vady konania uvedené v § 237 písm.a/ až e/ a g/ O.s.p. Rada pre práva dieťaťa – Slovenská republika nenamietala a v dovolacom konaní ich existencia ani nevyšla najavo. Prípustnosť podaného dovolania preto z týchto ustanovení nevyplýva.

Rada pre práva dieťaťa – Slovenská republika v dovolaní však namieta (nie výslovne avšak z obsahu dovolania je zrejmé), že postupom odvolacieho súdu jej bola odňatá možnosť konať pred súdom v zmysle § 237 písm.f/ O.s.p. Dôvodom, ktorý zakladá prípustnosť dovolania podľa tohto ustanovenia je nesprávny procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia jeho procesných práv priznaných mu v občianskom súdnom konaní za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov. O prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať ide tiež vtedy, keď príslušný súd nepripustí vedľajšie účastníctvo, hoci pre také rozhodnutie tu neboli procesné predpoklady.

So zreteľom na vyššie uvedené dovolací súd skúmal, či nepripustenie vedľajšieho účastníctva Rady pre práva dieťaťa – Slovenská republika súdom prvého stupňa a potvrdenie tohto rozhodnutia odvolacím súdom, nevykazuje znaky takého procesného postupu a rozhodnutia, ktorým sa odňala Rade pre práva dieťaťa – Slovenská republika možnosť konať pred súdom. Dospel k záveru, že tomu tak nie je.

Ako vedľajší účastník môže sa popri navrhovateľovi alebo odporcovi zúčastniť konania ten, kto má právny záujem na jeho výsledku, pokiaľ nejde o konanie o rozvod, neplatnosť manželstva alebo určenie, či tu manželstvo je alebo nie je (§ 93 ods. 1 O.s.p.). Ako vedľajší účastník sa môže popri navrhovateľovi alebo odporcovi zúčastniť konania aj

právnická osoba, ktorej predmetom činnosti je ochrana práv podľa osobitného predpisu (§ 93 ods. 2 O.s.p.). Do konania vstúpi buď z vlastného podnetu alebo na výzvu niektorého z účastníkov urobenú prostredníctvom súdu. O prípustnosti vedľajšieho účastníctva súd rozhodne len na návrh (§ 93 ods. 3 O.s.p.). V konaní má vedľajší účastník rovnaké práva a povinnosti ako účastník. Koná však iba sám za seba. Ak jeho úkony odporujú úkonom účastníka, ktorého v konaní podporuje, posúdi ich súd po uvážení všetkých okolností (§ 93 ods. 4 O.s.p.).

Vedľajšie účastníctvo je teda formou spoločenstva účastníkov v občianskom súdnom konaní. Vedľajší účastník je osoba odlišná od účastníka samotného, ktorá sa zúčastňuje konania z dôvodu, že chce pomôcť zvíťaziť v spore niektorému z účastníkov (sporných strán). Zmyslom vedľajšieho účastníctva je „pomoc v spore“ niektorému z účastníkov. Vedľajší účastník je motivovaný víťazstvom v spore tohto účastníka, ku ktorému pristúpil. Táto motivácia je daná buď právnym záujmom vedľajšieho účastníka na takomto výsledku konania, o ktorý ide spravidla vtedy, ak jeho rozhodnutím bude vo svojich dôsledkoch dotknuté jeho právne postavenie (práva a povinnosti vyplývajúce z hmotného práva), alebo je v zmysle ustanovenia § 93 ods. 2 O.s.p. daná predmetom jeho činnosti, ktorým je ochrana práv podľa osobitného predpisu.

Z vyššie citovaného ustanovenia § 93 ods. 3 O.s.p. („do konania vstúpi buď z vlastného podnetu alebo na výzvu niektorého z účastníkov urobenú prostredníctvom súdu. O prípustnosti vedľajšieho účastníctva súd rozhodne len na návrh.“) možno síce vyvodiť, že tretia osoba sa stala vedľajším účastníkom v okamihu, keď dôjde súdu jeho oznámenie, že vstupuje do konania na strane niektorého z účastníkov, jej vstup do konania nie je však prípustný v každom konaní. Vzhľadom na vyššie uvedený zmysel vedľajšieho účastníctva (pomoc zvíťaziť v spore niektorému z účastníkov), treba ustanovenie § 93 ods. 3 O.s.p., pokiaľ ide o vznik účinkov vedľajšieho účastníctva, vykladať tak, že účinky vedľajšieho účastníctva môžu nastať len v takom konaní, v ktorom sa môže naplniť jeho obsah a účel. Takýmto konaním môže byť zásadne len sporové konanie (por. napr. Rubeš J. In Handl V a kol., Občianský soudní řád, Komentář, Panoráma, Praha, 1985, str. 418).

Vedľajšie účastníctvo (§ 93 O.s.p.) je inštitútom patriacim výlučne do sporového konania, v ktorom účastníci vystupujú v postavení navrhovateľa (žalobcu) a odporcu (žalovaného). Zákonodarca výslovne vylučuje možnosť vedľajšieho účastníctva, pokiaľ ide o konanie o rozvod, neplatnosť manželstva alebo určenie, či tu manželstvo je alebo nie je

(§ 93 ods. 1 O.s.p.). V nesporovom, resp. mimosporovom konaní, kde sú účastníkmi aj tí, o právach alebo povinnostiach ktorých sa má konať, nejestvuje možnosť vedľajšieho účastníctva.

Vychádzajúc z vyššie uvedeného dovolací súd dospel k záveru, že účinky vedľajšieho účastníctva v konaní vo veciach starostlivosti o maloletých nenastanú.

Vzhľadom na uvedené treba preto prisvedčiť záverom súdov nižších stupňov o nepripustení vedľajšieho účastníctva Rady pre práva dieťaťa – Slovenská republika v konaní vo veciach starostlivosti súdu o maloleté deti.

Rada pre práva dieťaťa – Slovenská republika taktiež namietala, že rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm.c/ O.s.p.).

Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávnym právnym posúdením veci je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis, alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávneho ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery. Treba uviesť, že nesprávne právne posúdenie veci (omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav) je síce relevantným dovolacím dôvodom, samo osebe ale prípustnosť dovolania nezakladá (nemá základ vo vade konania v zmysle § 237 O.s.p. a nespôsobuje zmätočnosť rozhodnutia). I keby teda tvrdenia Rady pre práva dieťaťa – Slovenská republika boli opodstatnené, nimi uvádzané skutočnosti by mali za následok vecnú nesprávnosť napadnutého rozhodnutia, nezakladali by ale prípustnosť dovolania podľa § 237 O.s.p. V dôsledku toho by posúdenie, či odvolací súd použil na zistený skutkový stav správny právny predpis a či ho aj správne aplikoval, prichádzalo do úvahy až vtedy, keby dovolanie bolo procesne prípustné. O taký prípad ale v danej veci nejde.

Vzhľadom na uvedené možno zhrnúť, že v danom prípade prípustnosť dovolania nemožno vyvodit' ani z ustanovenia § 239 O.s.p. a ani z ustanovenia § 237 O.s.p.

Keďže v danom prípade dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu nie je podľa § 239 O.s.p. prípustné a vady uvedené v § 237 O.s.p. neboli zistené, Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie Rady pre práva dieťaťa – Slovenská republika ako neprípustné podľa

§ 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 218 ods. 1 písm.c/ O.s.p. odmietol. S poukazom na právnu úpravu dovolacieho konania sa nezaoberal napadnutým rozhodnutím odvolacieho súdu z hľadiska jeho vecnej správnosti.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 31. marca 2014

JUDr. Jozef Kolcun, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Jarmila Uhlířová